1546 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van Wet houdende nadere voorzieningen betreffende de voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

De toelichtende memorie, die het Wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 9 Februari 1950.

JULIANA.

1546 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Overwegende, dat het wenselijk is gebleken enige nadere voorzieningen te treffen ten aanzien van de regeling der voorwaardelijke veroordeling en der voorwaardelijke invrijheidstelling;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

In artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. Het eerste lid wordt als volgt gelezen:

„In geval van veroordeling tot gevangenisstraf van ten hoogste één jaar, tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder niet begrepen, of tot geldboete, kan de rechter daarbij tevens zowel ten aanzien van die straf als ten aanzien van de opgelegde bijkomende straffen het bevel geven, dat deze geheel of voor een door hem te bepalen gedeelte niet zullen worden ten uitvoer gelegd, tenzij hij later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een bij het bevel te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, dan wel gedurende die proeftijd zich op andere wijze heeft misdragen of een bijzondere voorwaarde welke bij het bevel mocht zijn gesteld, niet heeft nageleefd."

2. Het tweede en het derde lid vervallen.

3. In het vijfde lid worden de woorden „en tweede lid vinden" vervangen door de woorden „lid vindt".

Artikel II

In artikel 14*e* van het Wetboek van Strafrecht vervallen de woorden „in persoon".

Aan het artikel wordt de volgende zin toegevoegd:

„In ieder geval, waarin bijzondere voorwaarden zijn gesteld of waarin het openbaar ministerie dit bepaalt, geschiedt de betekening aan de veroordeelde in persoon; in andere gevallen geschiedt dit zoveel mogelijk."

Artikel III

In artikel 14*g* van het Wetboek van Strafrecht, eerste zin, wordt in plaats van de woorden „opdragen of den proeftijd" gelezen „opdragen, den proeftijd verkorten of dezen".

Artikel IV

1. In artikel 14*h*, eerste lid, wordt in plaats van de woorden „of de veroordeelde" gelezen „, de veroordeelde zich misdraagt of".

Artikel V

In artikel 15*a*, vijfde lid, van het Wetboek van Strafrecht, wordt in plaats van de woorden „Gedurende den proeftijd" gelezen „Gedurende den proeftijd kan worden bepaald, dat deze vóór het in artikel 15 bedoelde tijdstip zal eindigen,".

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Justitie,

1546 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemene beschouwingen

Bij het opnemen van een nieuw rechtsinstituut in de wetgeving zal men geneigd zijn degenen, die met de toepassing van dit instituut zullen worden belast, aan strikte wettelijke regels te binden. Op die wijze doet men ervaring op met een misschien beperkte, doch uniforme toepassing van het nieuwe instituut, waarmede geleidelijkaan rechter en justitiabelen vertrouwd geraken. Eerst wanneer de nieuwe instelling in het rechtsleven van het volk is ingeburgerd, kan men er toe overgaan bij de toepassing grotere vrijheden te laten.

Aldus is het ook gegaan met het instituut der voorwaardelijke veroordeling. De aanvankelijke redactie van artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht liet de rechter slechts de vrijheid om te bevelen, dat in de in dat artikel genoemde gevallen een vrijheidsstraf niet ten uitvoer gelegd zou worden, tenzij hij later op één der in het artikel vermelde gronden anders mocht gelasten. Nadat deze bepaling veertien jaren van kracht was geweest, is bij de wet van 15 Juni 1929 (*Staatsblad* no. 360) aan de rechter een ruimere bevoegdheid gegeven. De mogelijkheid tot voorwaardelijke veroordeling werd uitgebreid tot het geval van veroordeling tot geldboete en bovendien werd de rechter door de invoeging van een nieuw tweede lid van artikel 14*a* in staat gesteld om een gedeeltelijk voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf op te leggen. Ook hier, bij de invoering van de z.g. gecombineerde straffen, heeft de wetgever de rechter aan strenge regels gebonden.

Het komt de ondergetekende voor, dat zowel het instituut der voorwaardelijke veroordeling als het instituut der gedeeltelijke voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke veroordeling in de rechtspraktijk een zodanige vaste plaats en een zodanige constante wijze van toepassing hebben verkregen, dat het mogelijk is zonder voor een te uiteenlopende toepassing der betreffende bepalingen bevreesd te moeten zijn de rechter meer dan tot dusverre vrij te laten. Hierdoor krijgt de rechter de mogelijkheid om in ieder afzonderlijk geval de voor de veroordeelde meest passende combinatie van voorwaardelijke en onvoorwaardelijke straffen te geven.

Het bijgaand ontwerp voorziet in een wijziging van de artikelen 14*a*, 14*e*, 14*g* en 14*h* van het Wetboek van Strafrecht, welke in de lijn van de bovengeschetste ontwikkeling ligt en welke dus de strekking heeft de vrijheid van de rechter tot het opleggen van de meest passende gecombineerde straffen te vergroten.

Bovendien is aansluiting gezocht aan de bepalingen betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling. Hierdoor werd het wenselijk ook in artikel 15*a* van het Wetboek van Strafrecht een ondergeschikte wijziging aan te brengen.

Artikel I

1 en 2. In het eerste lid van artikel 14*a* zijn drie wijzigingen aangebracht, die hier achtereenvolgens bespreking mogen vinden.

a. Het geldende derde lid van artikel 14*a* bepaalt, dat het voorwaardelijk opleggen van de hoofdstraf of van een gedeelte daarvan meebrengt, dat de bijkomende straffen voorwaardelijk zijn opgelegd, tenzij de rechter van die bijkomende straffen bepaalt, dat zij in haar geheel onvoorwaardelijk zullen zijn. De combinatie voorwaardelijke hoofdstraf—voorwaardelijke bijkomende straf is dus regel, maar de

rechter kan haar desgeraden veranderen in de combinatie voorwaardelijke hoofdstraf—onvoorwaardelijke bijkomende straf. Niet mogelijk is echter de combinatie onvoorwaardelijke hoofdstraf—voorwaardelijke bijkomende straf. Aan deze combinatie kan behoefte bestaan, bijvoorbeeld in geval van verkeersovertredingen, waarbij de rechter naast een onvoorwaardelijke hoofdstraf een voorwaardelijke ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen wil opleggen.

Door de voorgestelde invoeging van de woorden „van de opgelegde bijkomende straffen" in het eerste lid wordt thans aan de prudentie van de rechter overgelaten om te bepalen of en wanneer een bijkomende straf voorwaardelijk moet worden opgelegd. Het geldende derde lid, dat slechts een beperking voor de rechter op dit stuk inhoudt, kan derhalve vervallen.

b. Door de invoeging van de woorden „geheel of voor een door hem te bepalen gedeelte" worden alle beperkingen weggenomen, die de rechter thans nog gesteld worden om in de door hem gewenste combinaties gedeeltelijk voorwaardelijke en gedeeltelijk onvoorwaardelijke straffen of bijkomende straffen op te leggen.

De beperkingen zijn thans nog vierderlei.

Vooreerst kan, gelijk hiervoor onder *a* reeds bleek, een bijkomende straf slechts geheel voorwaardelijk of geheel onvoorwaardelijk worden opgelegd. Voor deze beperking bestaat geen reden. Juist de bijkomende straf van ontzetting van het recht om motorrijtuigen te besturen leent zich bij uitstek tot een combinatie van een voorwaardelijk en een onvoorwaardelijk gedeelte.

De tweede thans nog bestaande beperking is, dat bij oplegging van een gecombineerde vrijheidsstraf het onvoorwaardelijke gedeelte steeds een derde van de straf en ten minste twee maanden moet bedragen. Men heeft willen vermijden, dat de rechter een korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraf naast een lange voorwaardelijke zou opleggen. Uit een oogpunt van reclassering was men tegen onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van enkele dagen of weken gekant. In zijn algemeenheid kan dit standpunt nog steeds worden onderschreven. Echter zijn gevallen denkbaar, waarin het wenselijk is door het opleggen van een korte onvoorwaardelijke straf de ernst van het delict te doen voelen en bovendien door oplegging van een voorwaardelijk deel met toezicht herhaling te voorkomen. Dit zal zich kunnen voordoen bij de delicten, die, hoewel ieder voor zich gering van omvang, door hun veelvuldig voorkomen een maatschappelijk gevaar opleveren: men denke aan fabrieks- en havendiefstallen.

De derde beperking bij het opleggen van gecombineerde straffen is die, vermeld in het tweede lid, onder 2°., welke bepaling inhoudt, dat steeds bijzondere voorwaarden moeten worden gesteld en dat altijd een opdracht tot het verlenen van hulp en steun moet worden gegeven. Door deze laatste eis wordt een te sterke wissel getrokken op de reclasseringsinstellingen. Terwijl het aantal gevallen van toezicht na de oorlog belangrijk is toegenomen, worden degenen, die zich voor de arbeid van toezichthouder beschikbaar hebben gesteld, door de werking dezer bepaling in ieder geval van oplegging ener gecombineerde straf belast met een toezicht, dat vaak onnodig blijkt te zijn. Het schijnt alleszins gerechtvaardigd van geval tot geval aan 's rechters inzicht over te laten, of bij het opleggen van een gecombineerde straf het stellen van bijzondere voorwaarden en het geven van een opdracht tot het verlenen van hulp en steun wenselijk is.

Acht men de beperkingen, die het tweede lid van artikel 14*a* aan het opleggen van gecombineerde straffen stelt, overbodig, dan kan dit lid vervallen nu in het eerste lid is uitgedrukt, dat alle straffen en bijkomende straffen geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk kunnen worden opgelegd.

Tenslotte bevat het huidige vierde lid van artikel 14*a* nog een beperking van 's rechters vrijheid. Bij toepassing van het eerste lid van dit artikel (dus bij oplegging van een geheel voorwaardelijke straf) kan de rechter naast vrijheidsstraf geldboete opleggen. Zulks is bij oplegging van een gedeeltelijk voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf (die in het huidige tweede lid geregeld wordt) niet mogelijk. Ook deze beperking zou, naar het oordeel van de ondergetekende, kunnen vervallen. Dit zal het geval zijn, indien het voorgestelde eerste lid wet wordt, daar dan de verwijzing naar het eerste lid betrekking zal hebben zowel op de geheel voorwaardelijke straf als op de gecombineerde straf.

c. De derde wijziging, die in het eerste lid van artikel 14*a* ondergaat, is de invoeging van de woorden „zich op andere wijze heeft misdragen". Onder de geldende wet is herroeping van het bevel tot niettenuitvoerlegging van de straf slechts mogelijk in twee gevallen: nietnakoming ener bijzondere voorwaarde en het zich schuldig gemaakt hebben aan een strafbaar feit. Het laatste kan, zegt artikel 14*f*, slechts geconstateerd worden door een onherroepelijke veroordeling wegens dit nieuwe strafbare feit. Het is duidelijk, dat de tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke straf eerst nadat een nieuw strafbaar feit in alle instanties berecht is, het effect van de voorwaardelijke veroordeling verkleint. Juist bij wangedrag is het nodig, dat de veroordeelde snel de gevolgen bemerkt. Daarom is het wenselijk, dat last tot tenuitvoerlegging reeds kan worden gegeven, indien de veroordeelde zich aan wangedrag schuldig maakt: zulks ter beoordeling van de rechter en zonder dat van dit wangedrag uit een onherroepelijke uitspraak behoeft te blijken. Door deze wijziging voorkomt men ook, dat het openbaar ministerie gedwongen is min of meer geforceerde vervolgingen in te stellen teneinde een last tot tenuitvoerlegging van een vroegere voorwaardelijk opgelegde straf te kunnen vorderen.

In het algemeen zal de rechter, ook wanneer een strafbaar feit is gepleegd, op grond van wangedrag last tot tenuitvoerlegging kunnen geven. Indien echter twijfelachtig is, of het feit is gepleegd, zal hij deze last eerst geven, indien van een onherroepelijke veroordeling blijkt.

Het zich niet op andere wijze misdragen komt in artikel 15*a*, eerste lid, voor als algemene voorwaarde bij de voorwaardelijke invrijheidstelling. Het „zich op andere wijze misdragen" is derhalve ook een grond tot herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Door wangedrag thans ook als grond voor het geven van een last tot tenuitvoerlegging op te nemen wordt derhalve de overeenstemming tussen de regelingen omtrent voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling bevorderd.

3. Door het vervallen van het tweede lid van artikel 14*a* wordt een redactionele wijziging van het laatste lid van dit artikel noodzakelijk.

Artikel II

Het geldende artikel 14*e* eist na het onherroepelijk worden van een voorwaardelijke veroordeling betekening aan de veroordeelde in persoon van een kennisgeving, houdende de opgelegde straf en de opgelegde voorwaarden. Deze eis tot betekening in persoon heeft het voordeel, dat de zekerheid wordt verkregen, dat de veroordeelde van straf en voorwaarden kennis draagt. Zij heeft echter het nadeel, dat de proeftijd vaak pas zeer laat na de uitspraak ingaat, omdat dit tijdstip krachtens het tweede lid van artikel 14*b* met dat der betekening samenvalt.

Nu is het duidelijk, dat, indien bijzondere voorwaarden worden opgelegd, betekening in persoon niet kan worden gemist: Men kan niet van een veroordeelde eisen, dat hij zich aan voorwaarden houdt, indien niet de zekerheid bestaat, dat hij deze kent. Worden geen bijzondere voorwaarden opgelegd, dan staat de zaak anders: ook zonder dat men een rechterlijk bevel daartoe betekend krijgt mag men zich niet schuldig maken aan wangedrag of strafbare feiten. Voor dat geval is het daarom wenselijk, de eis tot betekening in persoon te doen vervallen en daarmee het nadeel van een vaak laat ingaan van de proeftijd, indien de redelijke zekerheid bestaat, dat ook zonder dat deze eis gesteld wordt de veroordeelde van de voorwaardelijke veroordeling kennis zal dragen. Deze redelijke zekerheid bestaat inderdaad. Er zijn immers twee gevallen mogelijk: ofwel de veroordeelde is bij de behandeling ter terechtzitting tegenwoordig geweest, ofwel de veroordeling is bij verstek uitgesproken. In het eerste geval is het adres van de verdachte bekend, en weet hij, dat hem een veroordeling wacht. De kans, dat de betekening niet in persoon hem bereiken zal is dus zeer groot. Hetzelfde geldt, indien de veroordeelde bij verstek veroordeeld is, doch de dagvaarding hem in persoon is betekend. Is dit laatste niet het geval, dan eist reeds het voorschrift van artikel 366, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering betekening in persoon, teneinde het vonnis vatbaar voor tenuitvoerlegging te maken.

Artikel III

Het kan wenselijk blijken, bijvoorbeeld ter vermijding van het continueren van een overbodig blijkend toezicht of in geval van emigratieplannen, de eenmaal vastgestelde proeftijd te verkorten. Artikel 14*g* laat hiertoe geen mogelijkheid. Voorgesteld wordt daarom deze te openen.

Artikel IV

1. Deze wijziging is een uitvloeisel van de wijziging van artikel 14*a*, eerste lid.

Artikel V

Dezelfde redenen, die het wenselijk deden schijnen de mogelijkheid tot verkorting van de proeftijd bij voorwaardelijke veroordeling in het leven te roepen gelden voor verkorting van de bij voorwaardelijke invrijheidstelling opgelegde proeftijd.

De Minister van Justitie,

WIJERS.